

Akademia Wychowania Fizycznego w Katowicach

Anna Majer, Bożena Kowalik

**ŚLĄSKIE TAŃCE W FORMIE
INTEGRACYJNEJ**

Katowice 2006

KOMITET WYDAWNICZY:

prof. dr hab. Igor Ryguła (przewodniczący),
prof. dr hab. Józef Langfort, dr hab. Janusz Iskra prof. nadzw.,
dr hab. Grzegorz Juras prof. nadzw., dr hab. Sławomir Mazur prof. nadzw.,
dr hab. Edward Saulicz prof. nadzw., dr hab. Adam Zając prof. nadzw.,
dr Eryk Kurcius

ISBN 83-87478-90-3

Copyright © 2006 by AWF Katowice

Wydawnictwo Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach, 2006

Nakład 350 egz.

Fotokopie, druk i oprawę wykonano w UKiP *J&D Gębka*, Gliwice, ul. Pszczyńska 44, tel. 032 231-87-09

Wstęp

Roderyk Lange w swojej publikacji „O istocie tańca i jego przejawach w kulturze” pisze: „Po niepokojach i zawodach doświadczanych w życiu codziennym człowiek odczuwa potrzebę odszukania innego świata, w którym odzyskanie równowagi staje się możliwe i zwraca się w tym celu ku sztuce, którą sam tworzy dzięki swej wyobraźni.” Wśród ludów „prymitywnych”, we wcześniejszych etapach rozwojowych, tą dziedziną sztuki jest głównie taniec i uczucie pragnienia pogrążenia się w nim wynika z „głęboko zakorzenionej potrzeby zachowania zdolności do równoważenia wysiłków”.¹ Tylko w tym stanie wyrównanej gotowości człowiek może znów iść przez życie, dokonując nowych zadań i wykonując nieodzowne działania w sposób najbardziej właściwy i najbardziej skuteczny.

Ruch towarzyszy człowiekowi od pierwszych jego dni aż do śmierci. Człowiek wyraża swoją osobowość - uczucia za pomocą rytmu i ruchu. Ruch i rytm to taniec, a taniec to język uniwersalnej wypowiedzi. Nic tak nie zbliża ludzi jak wspólna zabawa i taniec, jest to najtańsza i najprostsza forma zabawy i rekreacji.

W zabawie poznajemy drugiego człowieka i zbliżamy się do siebie w sposób naturalny. Rudolf Laban – twórca nowoczesnej, twórczej i ekspresyjnej gimnastyki twierdził, że ruch jest wyrazem potrzeby ludzkiej aktywności.

Przez ruch ciała uczymy się nawiązać kontakt z otaczającym nas światem.

Wszelkie próby wskrzeszenia tańca ludowego często prowadziły do nieporozumień, pozostaje faktem, że ruchy te były zawsze ogromnym bodźcem wychowawczym i pozostawiały nieocenione materiały będące dokumentem ówczesnych czasów, obrzędów, pieśni i tańców. Bywa, że zainteresowanie folklorem jest reakcją na istniejące wcześniej idee kulturowe, tak się właśnie stało w okresie romantyzmu.

Wizję tą, jak wiadomo, zainicjował Jean – Jacques Rousseau. To z kolei wywołało specyficzny typ zainteresowań folklorem. Stało się wtedy modne tworzyć poezje w stylu idealizowanego ludu. W tym samym sensie również i tańce ludu zostały adoptowane. Miało to miejsce już wcześniej np. wystarczy wymienić francuskie tańce dworskie jak branle, bourree, menuet, gawot. Wszystkie one mają swe prototypy wśród tańców chłopskich. W tej epoce w niektórych krajach arystokracja przebierała się za wieśniaków i zabawiała podobnie jak oni.

Ten początkowo sentymentalny kierunek rozwinął się stopniowo w prawdziwe zainteresowanie sztuką i życiem ludzi niższego stanu.

W drugiej połowie XIX w. zdano sobie sprawę, że ten nieznany i często pogardzany nurt kultury był w rzeczywistości najbardziej autentyczną częścią dziedzictwa narodowego. Cały ruch wskrzeszenia tańca ludowego w XIX i XX w. miał oczywiście wiele lokalnych wariantów i trudno tu te osiągnięcia uogólniać.

W większości wypadków jednak nie zdawano sobie sprawy, że te wiejskie tańce raz wyłonione ze swego pierwotnego środowiska nie zachowały swej formy i treści w postaci nie zmienionej. Użytkowane był wtórnie, przez inne środowiska społeczne w odmiennych warunkach i dlatego ich funkcje ulegały zmianie, a w konsekwencji zmieniała też i ich forma.

Od autora

Publikacja, którą przygotowałam jest wynikiem zrozumienia potrzeb rekreacji i integracji poprzez taniec.

Każdy, kto choć trochę interesuje się tańcem wie, że nie ma lepszego sposobu na naukę, rekreację i integrację, jak wspólne tańce i zabawy taneczne.

Bardzo różnorodny i bogaty folklor ziemi Śląskiej to doskonały pretekst do wykorzystania w prostych formach integracyjnych.

Inspiracją niniejszej publikacji stała się również Klanza, której publikacje są nie tylko dla mnie cennym materiałem dydaktycznym, oraz dowodem na to, że ta forma tańca jest obecnie na nowo odkrywana.

Utarło się, że każdy taniec o określonej nazwie ma ustalony schemat ruchowy, związany z towarzyszącą muzyką i od niej uzależniony.

Formy integracyjne, nie zmieniają tańca, ale go przystosowują do formy towarzyskiej w taki sposób, by każdy mógł zatańczyć z każdym.

Ta forma tańca znana jest od czasów, kiedy to pojawiły się pierwsze kontredanse, które przez wieki święciły triumfy na wszystkich zabawach i balach aż do XX w.

Ogromnie żałuje, że nie tańczy się tańców zbiorowych i mam nadzieję, że tańce integracyjne wypełnią tę lukę.

Początkowy opis każdego tańca zaczerpnęłam z publikacji „Pieśni taniec i obrzędy Górnego Śląska” Janiny Marcinkowej i Krystyny Sobczyńskiej.

Ta publikacja od lat jest dla mnie podręcznikiem o tańcu i obrzędach na Śląsku i tworząc formę integracyjną, opierałam się głównie o opis z tej właśnie publikacji.

Trojak

Trojak to znany taniec śląski, rozpowszechniony na terenie całej Polski.

Tańczony jest do tej samej melodii na całym Górnym Śląsku od Opolskiego aż po Beskidy. W Beskidzie Śląskim, w Cieszyńskim i w Raciborskim (pow. Krzanowice) taniec ten występuje pod nazwą „Zagrodnik”.

Na całym Górnym Śląsku trojaka tańczy się trójkami (jeden tancerz, dwie tancerki), wszędzie też tak muzyka, jak i taniec składają się z dwóch części: melodii I w metrum 3/4 i melodii II w metrum 2/4.

Wolna, dostojna część pierwsza kontrastuje z żywą, pełną temperamentu drugą częścią tańca.

Trojaka tańczy dowolna liczba trójek, natomiast w Cieszyńskim w zagrodniku każde cztery trójki stanowią odrębny zespół tańczących.

W każdej trójce tancerz stoi w środku, trzymając za ręce tancerki ustawione po bokach.

Zewnętrzne ręce tancerek oparte na biodrze lub uniesione nisko w bok.

Ustawienie trójek w zasadzie dowolne, bardzo często trójki ustawiają się jedna za drugą na linii koła.

W Raciborskim tancerki zakładają rękę pod zgięty łokieć partnera.

W tym ujęciu rąk trójka jest bardziej ściśniona.

W pierwszej części tańca trójki posuwają się w przód, po linii prostej lub po linii koła, spokojnym krokiem z unoszeniem nogi ukosem w bok przed nogą, na której umieszczony jest ciężar ciała.

W drugiej części tańca obiegają tancerza szybkim krokiem biegu lub tancerz krąży raz z jedną, raz z drugą partnerką.

Tak pierwsza, jak i druga część znane są w kilku odmianach, często łączonych w jednym tańcu.

Zawsze jednak utrzymany jest kontrast pierwszej, wolnej, dostojnie wykonywanej części i żywej, wesołej, urozmaiconej w rysunku drugiej części.

Trojak

Wersja integracyjna

- ilość par – dowolna
- ustawienie – 2 koła, środkowe i zewnętrzne
- metrum – 1 cz. 3/4, 2 cz. 2/4
- trzymanie rąk – I cz. ręce opuszczone w dół, połączone
II cz. ręce ułożone na biodrach
- kroki taneczne – I cz. krok podstawowy z ukłonem
II cz. ósemkowy bieg, wykonywany na pół-palcach
- opis tańca - motyw muzyczny powtarza się 4 razy
tańczący ustawieni są twarzą do siebie i oba koła
rozpoczynają taniec jednocześnie.

I cz. tańca 16 taktów

koło wewnętrzne porusza się zgodnie ze wskazówkami zegara

koło zewnętrzne porusza się przeciwnie do wskazówek zegara

1 takt - krok podstawowy trojaka z pr. nogi w prawo

2 takt - krok podstawowy trojaka z lw. nogi w lewo

3 takt - krok podstawowy trojaka z pr. nogi w prawo

4 takt - dostawienie lw. nogi do pr. nogi i ugięcie kolan (ukłon)

Powtórzenie tego samego fragmentu tańca 3 razy, zawsze
zaczynając krok z pr. nogi.

II cz. tańca 16 taktów

figurę zaczynają osoby stojące w kole zewnętrznym

1 i 2 takt - ośmioma krokami ósemkowymi, wykonujemy okrążenie swojego partnera, zaczynając z prawej strony i wracamy na swoje miejsce.

3 takt - 3 tupnięcia w miejscu wykonuje osoba, która obiegała.

4 takt - 3 tupnięcia w miejscu wykonuje osoba obiegana.

Tą samą figurę wykonuje osoba, która stała w kole środkowym tzn. obiega swojego partnera stojącego na zewnątrz koła.

Powtarzamy figurę jeszcze raz, ale obiegnięcia następują z lewej strony i w lewą stronę.

II wersja 16 taktów

I część pozostaje bez zmian

od 1 do 7 taktu pary wirują w trzymaniu haczyk za pr. rękę

8 takt - 3 tupnięcia

od 9 do 15 taktu pary wirują w trzymaniu haczyk za lw. rękę

16 takt - 3 tupnięcia

Taniec powtarzamy ze zmienionymi partnerami.

Gołębek

Gołębek jest tańczony na całym obszarze Górnego Śląska.

Melodia tego tańca składa się z dwóch części, zróżnicowanych również ruchowo.

Pierwsza część melodii posiada tempo nieco wolniejsze od części drugiej.

Liczba tańczących par dowolna, rozmieszczenie par w przestrzeni również dowolne.

Metrum 2\4.

W opisie dla jednej pary tancerz stoi na obwodzie koła, lewym bokiem zwrócony do środka koła, tancerka naprzeciw niego, prawym bokiem zwrócona do środka koła.

Podają sobie prawe ręce, lewa ręka oparta na biodrze.

Złączone ręce, uniesione na wysokość pasa, wyznaczają odległość między tańczącymi.

Pierwsza część tańca polega na szybkiej, nagłej zmianie nóg z przodu w tył i z tyłu w przód, wykonanej nieznacznym przeskokiem.

Przeskoki należy wykonywać tuż przy ziemi.

Jest to pewna odmiana szkroboka.

Tancerz i tancerka rozpoczynają taniec jednoimiennymi nogami.

W drugiej części tancerka obraca się przed tancerzem.

Oboje krokiem z podskokiem przesuwiają się po linii koła.

Gołabek

Wersja integracyjna

- ilość par – dowolna
- ustawienie – 2 koła, środkowe i zewnętrzne
- metrum – 2/4
- trzymanie – wszyscy tańczący, ręce ułożone na biodrach
- kroki taneczne – I cz. - szkrobok z przesunięciem w przód i tył

II cz. - cwał

II cz. - odmiana – polka płaska

- opis tańca - wszystkie pary ustawione twarzą do środka koła. Zaczynają taniec pary stojące na zewnątrz koła

I część tańca 8 taktów

1 – takt „raz” szkrobok pr. nogą w przód tzn. wyskok z obu nóg zeskok na lewą nogę ugiętą, a prawa noga w przodzie prosta

„dwa” szkrobok lewą nogą z przesunięciem w przód, stając z prawej strony osoby ustawionej w kole wewnętrznym i pozostając twarzą do środka koła

2 – takt 2 podskoki w rytmie 2 ósemki, i 1 podskok z półobrotem w rytmie 1 ćwierć nuta

3 – takt, rozpoczynają osoby które stały w kole wewnętrznym „raz” szkrobok z prawej w tył

„dwa” szkrobok z lewej nogi w tył i tańczący powinni się znaleźć na zewnętrznym kole na miejscu osoby, która rozpoczynała taniec

4 – takt, wszyscy wykonują 2 podskoki w rytmie 2 ósemki i 1 podskok w rytmie 1

ćwierć nuta, a całość tych podskoków połączona jest z całym obrotem

5 – takt, tańczący z koła zewnętrznego wykonują na

„raz” szkrobok z prawej nogi w przód

„dwa” szkrobok z lewej nogi w przód

6 – takt, jest powtórzeniem taktu 2

7 – takt, jest powtórzeniem taktu 3

8 – takt, jest powtórzeniem taktu 4

II część tańca 8 taktów

Koło wewnętrzne porusza się zgodnie ze wskazówkami zegara, koło zewnętrzne przeciwnie tańczący ustawieni są twarzą do siebie

1, 2, 3, takt – 6 cwałów w prawo

4 takt 3 tupnięcia

5, 6, 7, takt – 6 cwałów w prawo

8 takt 3 tupnięcia

Odmiana

II część tańca

Koło wewnętrzne porusza się zgodnie ze wskazówkami zegara, koło zewnętrzne przeciwnie, wszyscy tańczący stają bokiem do środka koła.

1, 2, 3, takt 3 kroki polki płaskiej

4 takt 3 tupnięcia

5, 6, 7, takt 3 kroki polki płaskiej

8 takt 3 tupnięcia i ustawiamy się twarzą do siebie

Taniec powtarzamy ze zmienionymi partnerami.

Owczareczek

Owczarek jest znany na terenie całego Górnego Śląska.

Wszędzie pierwsza część tańca polega na wzajemnym klaskaniu w ręce.

W drugiej części tańca pary wirują krokiem polki, przesuając się po linii koła w kierunku przeciwnym do wskazówek zegara.

Odmiany lokalne różnią się niewiele, np. odmiennym sposobem klaskania lub też włączeniem dodatkowego ruchu pomiędzy klaśnięciami.

Tańczy dowolna ilość par.

Owczareczek

Wersja integracyjna

- ilość par – dowolna
- ustawienie – 2 koła środkowe i zewnętrzne
- metrum – 2/4
- trzymania – ręce ułożone na biodrze
- kroki taneczne I cz. ustawienie w miejscu, na „raz” każdego taktu ugięcie kolan.
- II cz. krok cwału krakowskiego – odmiana II cz. podskoki z unoszeniem jednej nogi do góry na wysokość jaką pozwala tempo tańca
- opis tańca – pary ustawione twarzą siebie

I cz. tańca 8 taktów

1 takt - „raz”- tancerze uderzają obiema dłońmi o uda, uginając kolana

„dwa” - każdy z tańczących klaszcze we własne dłonie na wysokości piersi, prostując kolana

2 takt - „raz” - klaszczą wzajemnie o prawe dłonie

„dwa” - pauza

3 takt - powtórzenie taktu 1

4 takt - „raz” - klaszczą wzajemnie o lewe dłonie

„dwa” - pauza

5 takt - powtórzenie taktu 1

6 takt - „raz” - klaszczą wzajemnie o prawe dłonie
„dwa” - klaszczą wzajemnie o lewe dłonie
7 takt - powtórzenie taktu 1
8 takt - „raz” - uderzenie obiema dłońmi wzajemnie o siebie na wysokości piersi
„dwa” - pauza

II cz. tańca 8 taktów

II figurę zaczynają tańczący w kole zewnętrznym.
Tańczący poruszają się przeciwnie do wskazówek zegara, ręce ułożone na biodrach
1 - 3 takt – 6 cwałów w prawo
4 takt - 3 tupnięcia z prawej nogi
5 - 7 takt – 6 cwałów w prawo
8 takt – 3 tupnięcia z prawej nogi, wykonują oba koła

III cz. tańca 8 taktów

Powtórzenie I cz. tańca, ze zmienionym partnerem

IV cz. tańca 8 taktów

Powtórzenie II cz. tańca, lecz tym razem cwałuje koło wewnętrzne, w prawą stronę.

V cz. tańca 8 taktów

Powtórzenie I cz. tańca, ze zmienionym partnerem

VI cz. tańca 8 taktów

Oba koła wykonują cwał jednocześnie, w prawą stronę, podobnie jak w części II i IV

Odmiana

I cz. tańca 8 taktów

Rozpoczynamy z partnerem stojącym po prawej stronie, zwracając się bokiem do środka koła, powtarzamy I cz. tańca

II cz. tańca 8 taktów

Pary tańczą ze sobą w trzymaniu haczyk pod prawe ręce, zaczynając odskoki ze swoim partnerem

1 - 3 takt – 6 podskoków z unoszeniem nóg do przodu, zaczynając z prawe nogi

4 - takt 3 akcenty z prawej nogi

5 - 7 takt zmiana partnera, haczyk za lewe ręce, 6 podskoków, zaczynając z lewej nogi zmiana następuje w kierunku przeciwnym do wskazówek zegara

8 - takt 3 tupnięcia z lewej nogi

Taniec powtarzamy ze zmienionymi partnerami.

Nie chcę cię znać

Taniec znany na całym obszarze Górnego Śląska, od Beskidu po Opolszczyznę.

Posiada kilka zbliżonych do siebie odmian melodycznych i ruchowych.

W tańcu może brać dowolna ilość par, które ustawiają się w dowolnym miejscu w izbie czy na sali.

Czasami ustawiają się para za parą za parą na linii koła lub na linii prostej.

Taniec, zwany zwodzonym lub zalecanym, zaliczyć można do tańców pantomimicznych, gdyż tańczący oddalając się od siebie, gestem rąk podkreślają słowa śpiewki, które brzmią „nie chcę cię znać”.

Z kolei zbliżają się do siebie i gestem rąk przywołują się nawzajem.

Po tej figlarnej ilustracji piosenki podają sobie ręce w parach, kołyszą się ruchem wahadłowym raz w prawo, raz w lewo i wreszcie obejmując się krążą parami dokoła wspólnej dla pary osi.

Nie chcę Cię

Wersja integracyjna

- ilość par – dowolna
- ustawienie – 2 koła, środkowe i wewnętrzne
- metrum 3 / 4
- trzymania - I część, koło środkowe, ręce na biodrach, później ruch imitujący przywołanie partnera do siebie.

Koło zewnętrzne, jedną ręką ruch naśladowujący odpychanie partnera, później ręce na biodrach

II część tańca, podawanie rąk na wysokości bioder oraz trzymanie haczyk.

- Kroki taneczne – I część tańca krok odstawno – dostawny, później proste kroki w rytmie ćwierćnutowym.

II część tańca - krok walca

- układ tańca – taniec rozpoczynają stojący w kole zewnętrznym, środkowe koło w tym czasie stoi. W następnych taktach wewnętrzne koło dochodzi, a zewnętrzne stoi.

II część tańca – tańczący zwracają się do siebie twarzami, na zakończenie tańca stojący w kole wewnętrznym powinni się znaleźć w kole zewnętrznym w miejscu swoich partnerów.

- Opis tańca - I część tańca – taniec rozpoczynają stojący kole wewnętrznym.

I część tańca 8 taktów

- 1 takt - „raz” krok prawą nogą w bok, lewa ręka wykonuje ruch odpychania od siebie.
- „dwa” odwracamy głowę
- „trzy” dosuwamy lewą nogę do prawej nogi i opuszczamy lewą rękę
- 2 i 3 takt robimy to samo
- 4 takt – wytrzymanie położenia z opuszczoną głową, środkowe koło, które stało rozpoczyna taniec
- 5 takt - „raz” krok pr. nogą w przód, wraz z ruchem pr. ręki przywoływania partnera „dwa” kontynuacja ruchu ręki
- „trzy” dosunąć pr. nogę do lw. nogi
- 6 i 7 takt to samo z lw. i pr nogi
- 8 takt – opuszczenie ręki w dół

II część tańca 8 taktów

Pary stają naprzeciw siebie

- 1 takt – oboje wykonują krok walczyka z pr. nogi w przód, do pr. ramienia i podanie pr. ręki na wysokości bioder.
- 2 takt – oboje wykonują ten sam krok z lw. nogi w tył
- 3 takt - powtórzenie elementu tańca z 1 taktu, lecz z lw. nogi i do lw. ramienia
- 4 takt - krok walczyka z pr. nogi w tył
- 5, 6, 7, 8 takt – pary wykonują całe koło, 4 krokami walczyka trzymając się za ręce i wracają na swoje miejsce.
- 9, 10, 11, 12 takt – powtórzenie taktów 1,2,3,4

13, 14, 15, 16 takt – powtórzenie taktów 1,2,3,4, ale tym razem tańczący wykonują półtora obrotu i tym samym zmieniamy miejsce.

Taniec powtarzamy ze zmienionymi partnerami.

Zajączek

Taniec znany koło Rybnika oraz w okolicach Katowic, Bytomia, Lublińca, jako zajączek lub drybek.

Posiada dwa motywy ruchowe.

Najpierw krokiem walca w obrotach tancerka „ucieka” przed partnerem, który goni ją, wykonując krok walca w przód po liniach ukośnych.

Jednocześnie tancerz klaszcze w dłonie, zachęcając partnerkę do obrotów.

Drugi motyw to szkrobok – w skoku zmiana nóg - wykonywany w różnych rytmach oraz przeplatany tupnięciami i obrotami.

W Cieszyńskim występuje taniec o tej nazwie, jednakże ma on zupełnie inny charakter, inną melodie – są to popisy zręcznościowe tancerzy.

Zajączka tańczy dowolna liczba par.

Tancerz i tancerka stoją na linii koła, tancerz zwrócony lewym bokiem do środka koła, tancerka naprzeciw niego.

Ręce swobodnie opuszczone.

Tempo umiarkowane.

Zajaczek

Forma integracyjna

- ilość par – dowolna
- ustawienie – 2 koła, środkowe i wewnętrzne, panowie tyłem do środka koła, panie ustawione przodem do środka koła
- metrum – 3 /4
- trzymania – I część tańca ,panie ręce na biodrach, panowie klaszczą w dłonie, ręce ułożone przed sobą , proste w łokciach
II część tańca, podają sobie obie ręce na wysokość bioder
- kroki taneczne – I część tańca, panie krok walczyka, panowie krok akcentowany
II część tańca, szkrobok i przeskoki w bok
- opis tańca – panie, poruszają się do tyłu, panowie do przodu
w II części, panowie i panie przesuwiają się w pr. stronę

I część tańca 8 taktów

1 takt – „raz” panie krok walczyka w tył z pr. nogi
panowie, krok akcentowany w przód z pr. nogi, wraz z kłaśnięciem
„dwa” panie kontynuacja kroku walczyka w tył z lw. nogi
panowie, wytrzymanie ruchu

„trzy” panie kontynuacja kroku walczyka w tył z pr. nogi
panowie, dostawienie lw. nogi do pr. nogi
2 takt - powtórzenie taktu 1, jedynie z lw. nogi
3 takt - powtórzenie taktu 2
4 takt - powtórzenie taktu 3
5, 6, 7, 8, takt jest powtórzeniem taktów 1,2,3,i 4, lecz tym razem to panowie cofają się krokiem walca, a panie będą wykonywały kroki akcentowane.

II część tańca 8 taktów

1 takt – tańczący podają sobie ręce na wysokości bioder
„raz” szkrobok z pr. nogi
„dwa” pauza
„trzy” pauza
2 takt - „raz” szkrobok z lw. nogi
„dwa” pauza
„trzy” pauza
3 takt – tańczący wykonują trzy szkroboki
„raz” szkrobok z pr. nogi
„dwa” szkrobok z lw. nogi
„trzy” szkrobok z pr. nogi
4 takt – powtórzenie taktu 3, ale z lw. nogi
5 takt – tańczący poruszają się w prawą stronę”
„raz” przeskok na pr. nogę w bok
„dwa” pauza
„trzy” pauza

6, 7, 8 takt – są powtórzeniem taktu 5, każde koło przesuwa się w prawo, taniec rozpoczynamy z nowym partnerem.

Tanec można kontynuować ze zmienionymi partnerami.

Druciorz

Taniec do tej melodii (metrum parzyste), tańczony trójkami, znany na całym obszarze Górnego Śląska.

Nie spotkałam tej nazwy tańca w Cieszyńskim i na Opolszczyźnie.

Na Śląsku Cieszyńskim do prawie identycznej melodii tańczy się koziorajkę (piekła placki).

Opis tańca koziorajka, zbliżonego ruchowo do druciorza, zamieszczony jest w publikacji o folklorze tanecznym Beskidu Śląskiego.

Trójki ustawiają się na linii dużego koła.

Każda trójka, składająca się z jednego tancerza i dwóch tancerek, tworzy trójkąt związany podaniem rąk.

Tancerz zwrócony jest prawym bokiem do środka koła, tancerki naprzeciw niego zwrócone lewym bokiem do środka koła.

W tańcu stosuje się trzy motywy taneczne.

Trójki przesuwają się po linii koła długimi zamaszystymi krokami – tancerz idąc w tył prowadzi obydwie tancerki.

Drugi motyw to szkrobok wykonywany w tym samym ustawieniu trójek na linii trójkąta.

Trzeci motyw, najszybsza część tańca, to krążenie tancerza z jedną tancerką, gdy druga obiega parę.

Druciorz

Wersja integracyjna

- ilość par – dowolna
- ustawienie – 2 koła, środkowe i zewnętrzne
- metrum – 2/4
- trzymania – I cz. pary stojące naprzeciwko siebie podają sobie ręce za dłonie tworząc kółeczko
 - II cz.(łącznik) pary stoją osobno, ręce na biodrach
 - III cz. trzymanie haczyk pod pr. i lw. ręce
- kroki taneczne – I cz. podskoki zakończone akcentami
 - II cz.(łącznik) krok dostawiany w bok
 - III cz. podskoki z I cz. tańca
- opis tańca – pary ustawione twarzą do siebie, rozpoczynają taniec z osobą stojącą naprzeciwko

I część tańca 8 taktów

1 takt – „raz” krok pr. nogą w przód

„i” podskok na pr. nodze, a lw. noga unosi się do góry

„dwa” krok lw. nogą w przód

„i” podskok na lw. nodze, a pr. noga unosi się do góry

2 i 3 takt – jest powtórzeniem taktu I , w czasie 6 podskoków robimy całe koło i wracamy na swoje miejsce

4 takt – 3 akcenty w rytmie 2 ósemki i 1 ćwierć nuta, wykonując zmianę kierunku

5, 6, 7 takt – jest powtórzeniem taktów 1, 2, 3

8 takt – 3 akcenty, jak w takcie 4 ale ustawiamy się twarzą do siebie

Łącznik 4 takty

Oba koła poruszają się prawą stroną i krok boczny zaczynają z pr. nogi

1 takt - „raz” krok pr. nogą w bok

„dwa” dostawić lw. do pr. nogi

2, 3 i 4 takt jest powtórzeniem taktu I.

III część tańca 16 taktów

Pary wykonują podskoki w trzymaniu haczyk, z nowym partnerem.

takt 1 – 7, 14 podskoków które były w I części tańca

8 takt – 3 akcenty 2 ósemki 1 ćwierć nuta i zmiana trzymania, haczyk pod lewe ręce

takt 9 – 15, 14 podskoków w parach

16 takt – 3 akcenty 2 ósemki 1 ćwierć nuta ,na linii koła, do ustawienia początkowego.

Odmiana I części tańca, 8 taktów

Pary ustawione po obwodzie koła. Wewnętrzne koło prawym bokiem do środka koła. Zewnętrzne koło ustawione lewym bokiem.

Wszyscy wykonują to samo poruszają się w przeciwnych kierunkach, po obwodzie koła.

takt 1 – 3, 6 podskoków do przodu, zaczynając z pr. nogi

takt 4 – 3 akcenty połączone z półobrotem

takt 5 – 7, 6 podskoków do przodu, zaczynając z lw. nogi

takt 8 – 3 akcenty połączone z obrotem do partnera.

Taniec powtarzamy ze zmienionymi partnerami.

Waloszki Śląskie

Na całym Górnym Śląsku bardzo rozpowszechnionym tańcem jest walczyk (waloszek).

Tańczony do wielu melodii, posiada charakter bądź to ogólnej zabawy towarzyskiej bądź tańczony jest parami.

Partner i partnerka w ujęciu zamkniętym wirują na zmianę w prawo lub w lewo naokoło sali, w kierunku przeciwnym do wskazówek zegara.

W każdym takcie wykonują pół obrotu.

Pary, ustawione na linii koła, zwrócone są bokiem do środka: tancerz lewym bokiem tancerka prawym.

Tempo umiarkowane.

Waloszki Śląski

Wersja integracyjna

- ilość par – dowolna, parzysta
- ustawienie – 2 koła środkowe, panie lewym bokiem do środka koła, panowie ustawieni prawym bokiem do środka koła
- metrum – 3/4
- trzymania – I część ręce ułożone na biodrach
II część pr. ręce podane w parze na wysokości bioder, ręce zewnętrzne na biodrach, ostatnia część trzymanie zamknie, walcowe.
- Kroki taneczne – podstawowy krok walczyka bez obrotu i z obrotem krok balansu w przód i tył
- układ tańca – I część tańca, koło zewnętrzne porusza się krokiem walca przeciwnie do wskazówek zegara, koło wewnętrzne stoi, kolejne takty, następuje zmiana i koło wewnętrzne tańczy, po kole krokiem walca zgodnie ze wskazówkami zegara.
II część, pary ustawiają się twarzami do siebie wykonują balans i walca w obrocie.

I część tańca 8 taktów

Taniec rozpoczyna koło zewnętrzne, koło wewnętrzne stoi 1 takt krok walczyka w przód po kole z pr. nogi, ręce na biodrach

2,3 i 4 takt to samo co w takcie pierwszym

5,6,7,8 takt tańczy koło wewnętrzne, koło zewnętrzne stoi

II część tańca 8 taktów

Pary ustawione twarzą do siebie, podając prawe ręce na wysokości bioder

1 takt „raz”pan, krok na pr. nogę do przodu

pani, krok na lw. nogę do tyłu

„dwa, trzy” wytrzymanie ruchu

2 takt „raz”pan, krok do tyłu na lw. nogę

pani, krok na pr. nogę do przodu

„dwa, trzy” wytrzymanie ruchu

3 i 4 takt powtórzenie taktu 1 i 2

5,6,7,8 pary w trzymaniu zamkniętym krążą po kole, krokiem

walca w obrocie, przeciwnie do wskazówek zegara

Powtarzamy taniec jeszcze kilka razy, ze zmieniającymi się partnerami.

Czworok – Rektor

Taniec znany na całym obszarze Górnego Śląska, w różnych odmianach i pod różnymi nazwami: rektor, szklorz, litery, siedmiokroczek.

Opisana tutaj odmiana pochodzi z Opolskiego, słuszne więc jest tańczenie go w stroju opolskim.

W dwunastotaktowej melodii, granej w dość żywym tempie, mieszczą się trzy elementy ruchowe.

Tancerz i tancerka stoją obok siebie, tancerka po prawej stronie partnera – bez wzajemnego ujęcia.

Ręce każde z nich opiera na biodrach.

Z tego ustawienia każde z osobna zakreśla krokiem bocznym niewielkie koło tancerz kieruje się w lewo, tancerka w prawo.

Następnie krokiem polki, wykonanym w bok, oddalają się i zbliżają do siebie, po czym zwracają się i zbliżają do siebie przodem.

Stosują układ rąk zamknięty i wykonując cztery obroty w prawo krokiem przestępowania z nogi na nogę, z częścią obrotu po każdym kroku, niewiele przesuwiają się po linii koła w kierunku przeciwnym do ruchu wskazówek zegara.

Krok ten nazywają na Śląsku szłapokiem.

Rektor

Wersja integracyjna

- ilość par – dowolna
- ustawienie – 2 koła środkowe i wewnętrzne, panowie tyłem do środka koła
panie ustawione przodem do środka koła
- metrum – 2/4
- trzymanie – I część, ręce na biodrach
II część, trzymanie haczyk i ręce na biodrach
- kroki taneczne – I część, krok dosuwany
II część, krok polki
II część, krok szłapoka
- układ tańca - I część raz porusza się koło zewnętrzne,
raz koło wewnętrzne
II część obroty, krokiem polki i krokiem szłapoka po kole

I część tańca 4 takty

Taniec rozpoczyna koło zewnętrzne i tańczący wykonują 4 kroki dosuwane w prawo.

W tym czasie stojący w kole wewnętrznym prawą nogą akcentują każde „raz”

1 takt - „raz” krok pr. noga w bok (koło wewnętrzne akcenty)

„i” dosunięcie pr. nogi do lw. nogi

„dwa” krok pr. nogą w bok

„i” dosunięcie lw. nogi do pr. nogi

2 takt – to samo co w takcie 1

3 takt – to samo, lecz teraz w pr. stronę porusza się koło wewnętrzne, a koło zewnętrzne akcentuje na „raz”

4 takt – to samo co w takcie 3

II część tańca 8 tańca

W pierwszych 4 taktach II części pary krokiem polki i trzymaniu haczyk robią koło zamieniając się miejscami.

1 takt – partnerzy stojący naprzeciwko dochodzą do siebie krokiem polki płaskiej

2,3 i 4 takt – tańczący krążą wokół własnej osi, krokiem polki, w trzymaniu haczyk zewnętrzne ręce na biodrach lub za spódniczkę.

Figura kończy się zamianą miejsc ze swoimi partnerami tzn. jeśli tańczący stał w kole wewnętrznym to powinien skoczyć figurę w kole zewnętrzny

Powtórka muzyczna 4 takty

Każde koło porusza się w swoją prawą stronę, ręce na biodrach.

W tym kroku ważne jest byśmy byli raz twarzą, raz plecami do środka koła.

1 takt - „raz” krok pr. nogą w bok do szerokiej pozycji, obie nogi ugięte w kolanach

„i” pauza

„dwa” cofając prawe ramie, lw. noga odrywa się od ziemi i półkolem z półobrotem opada do szerokiej pozycji na ugięte kolana

„i” pauza

2,3 takt to samo co w takcie 1

4 takt – to samo co w poprzednich taktach lecz na „ dwa” dosuwamy lw. nogę do pr. nogi

Taniec można kontynuować ze zmienionymi partnerami.

Bibliografia

1. „Pieśni taniec i obrzędy Górnego Śląska” Janina Marcinkowa, Krystyna Sobczyńska – Centralny Ośrodek Metodyki Upowszechniania Kultury Warszawa 1973.
2. „Taniec w teorii i praktyce” Olga Kuźmińska – Akademia Wychowania” Fizycznego im. Eugeniusz Piaseckiego w Poznaniu, Poznań 2002.
3. „Taneczne Układy Widowiskowe” Bożena Bednarzowa i Maria Młodzikowa – AWF Warszawa 1996.
4. „Taneczne Układy Widowiskowe” Bożena Bednarzowa i Maria Młodzikowa – AWF Warszawa 1996.
5. „Taneczne układy widowiskowe” Maria Młodzikowska AWF Warszawa Warszawa 1976.
6. „Tańce integracyjne” praca zbiorowa pod redakcją Leszka Gęcy – Wydawnictwo Klanza Lublin 2004.
7. „Tańczycze dobrze, tańce polskie” Grażyna Dąbrowska – Warszawa Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne 1991.
8. „Formy muzyczno – ruchowe w szkolnym wych. fizycznym” Maria Młodzikowa, Czesława Tukiendorf – wyd. 3 popr. I uzup. - Warszawa AWF, 1995.
9. „Tańce ludowe” Franciszek Zozula – Warszawa, Nasza Księgarnia 1952.
10. „Taneczne układy widowiskowe” Maria Młodzikowa – Warszawa AWF 1976 (zeszyty naukowo-metodyczne AWF Warszawa nr.19).
11. „Tańce integracyjne” Leszek Gęca Wydawnictwo Klanza Lublin 2002.
12. „Folkowa zabawa, integracyjne formy polskich tańców ludowych”.